

CENA 150 Kč / 155 SKK / 7,50 EUR
WWW.ARCHITEKT-CASOPIS.CZ

ARCHITEKT

4/5 2015

ZEN-HOUSES – ATELIÉR A DŮM, LIBEREC / P. STOLÍN
PANELOVÝ DŮM, RIMAVSKÁ SOBOTA, SR / GUTGUT
PAVILON ZŠ A ZUŠ, LÍBEZNICE / PROJEKTIL ARCHITEKTI
MAISELOVA SYNAGOGA, PRAHA / BELCREDI
MUZEUM NOVÉ GENERACE, ŽDÁR N. S. / ROHÁČ-STRATIL
BEDŘICHOVICE NAD TEMŽÍ / K. ŠEDÁ & TÝM, J. RESSOVÁ
PIAZZETTA V EMAUZÍCH, PRAHA / T. HRADEČNÝ
TÉMA METAMORFÓZY LITOMYŠLE

TÉMA

METAMORFÓZY LITOMYŠLE PO VYBUDOVÁNÍ OBCHVATU

111

VIZE STUDENTŮ LETNÍ ŠKOLY ARCHITEKTURY 2015
PŘIPRAVIL PETR VOLF A BENEDIKT MARKEL

111 **ÚVOD** LITOMYŠL BEZ PRŮTAHU TEXT PETR VOLF 117 **NÁVRHY** TŘI ANTICKÉ FORMY
SKUPINA 1 / VERONIKA VESELÁ 118 **PULZUJÍCÍ CESTA** SKUPINA 2 / JAN HENDRYCH 120 **ZKROCENÍ ZLÉ**
I/35 SKUPINA 3 / KAREL JANČA 121 **SILNICE ULICE** SKUPINA 4 / JAKUB FIŠER 122 **OSTROV TUZEMSKÉ**
ARCHITEKTURY SKUPINA 5 / HANA MARŠÍKOVÁ A JITKA RESSOVÁ 124 **LITOMYŠL BEZ PRŮTAHU, MOSTY**
PRO LITOMYŠL SKUPINA 6 / PETR HÁJEK 126 **JEVIŠTĚ MĚSTA** SKUPINA 7 / ZDENĚK FRÁNEK
128 **...V OBLACÍCH DÝMU Z PASEKOVY FAJFKY** SKUPINA 8 / SVATOPLUK SLÁDEČEK 130 **RESUMÉ**

LITOMYŠL BEZ PRŮTAHU

TEXT PETR VOLF

Téma litomyšlského průtahu a možností, které v jeho proměně nastanou po vybudování obchvatu, vyplynulo z diskuse v Zámecké jízdárně v sobotu 4. října 2014, uspořádané v rámci architektonického festivalu Archimyšl (dnes již tradiční akce Na pivo s architektky). Následně se precizovalo, ale tehdy se jednalo o prvotní impuls. I když jde o konkrétní situaci, má obecnější dosah, protože stejné potíže se týkají i dalších měst a obcí v České republice. Silnice I/35 je zásadní dopravní tepnou, po níž je zároveň vedená mezinárodní trasa dálkové dopravy E442 spojující Česko se Slovenskem (Karlovy Vary, Děčín, Liberec, Hradec Králové, Olomouc, Valašské Meziříčí, Bytča, Žilina). Spousta měst, přes která vede, je rozdělena na dvě části prostřednictvím takzvaných průtahů. V době „reálného socialismu“ byly městské průtahy symboly zvráceného modernistického pokroku, v jejichž důsledku dostala přirozeně rostlá místa tvrdé zásahy. Kde se stavěl průtah, tam často mizely historické domy a s nimi identita měst. Samosprávy neměly, jak se bránit, občanské iniciativy neexistovaly. Průtahy byly ve jménu co nejrychlejšího průjezdu obcí vymyšleny velmi pragmaticky, nekompromisně, brutálně. V důsledku to znamenalo jejich maximální šíři a pokud možná co nejkratší cestu přes zastavěnou část. Platila zde přímá úměra: čím kratší, tím širší. Auto nemělo nic brzdit v jízdě, proto se v průtazích umožňovalo předjíždění a prakticky se vylučoval styk cyklistů a chodců s motorizovanou dopravou.

Průtah Litomyšl patří vysloveně k exemplárním příkladům nešťastného řešení, které město rozčlenilo jako podivná demarkační linie na historickou část okolo Smetanova náměstí (původní cesta na Svitavy vedla právě přes ně) a na část, kde se nacházejí litomyšlské školy, ale také nemocnice či městský úřad. Komunikace, které měla rychleji spojit vzdálená města, se stala bariérou fyzicky, vizuálně i mentálně vzdalující velmi blízké lokality. Oddělilo se razantně staré a nové město, které se začalo formovat na počátku dvacátých let dvacátého století, kdy byla postavena velkorysá budova gymnázia jako urbanistická protiváha návrší s dominantním zámekem. Průtah se začal stavět v roce

1978 a dokončen byl v roce 1983. Podle průzkumu z roku 2010, který se uskutečnil v rámci celostátního sčítání dopravy, projíždí desetitisícovou Litomyšl denně okolo devatenácti tisícovek automobilů, z toho dvacet sedm procent (více než pět tisíc) představují těžká nákladní vozidla. Pakliže má toto město, které se proslavilo v českém měřítku cílevědomým budováním své infrastruktury, tvorbou a obnovou veřejného prostoru či rekonstrukcemi historických areálů, ještě nějakou rezervu, tak je to právě vyřešení své podstaty poté, co v horizontu deseti let Litomyšl obkrouží obchvat plánované trasy rychlostní silnice R 35 (z Opatovic nad Labem do Mohelnice) a průtah – nyní tří až čtyřproudový bude moci být redukován a tedy průběžně rekonstruován, metamorfován a v důsledku toho revitalizován. Podle současných průzkumů dopravních expertů je zřejmé, že současná „pětatřicítka“ zdaleka nebude automobilisty opuštěna a nezůstane jenom v podobně místní silnice, protože její vytiženost se sníží o relativně nízkých třicet procent. Znamená to však, že z ní vymizí těžká dopravní auta, která jsou vzhledem ke svým rozměrům, hmotnosti a zplodinám největším problémem. Každopádně půjde o příležitost vrátit městu jeho původní jednotu, jaká se opakuje jednou za století.

Při specifikování programu Letní školy architektury 2015 Litomyšl bez průtahu jsme měli svobodu. Ale nechtěli jsme, aby šlo o akademické cvičení, které má jenom málo společného s realitou, proto jsme oslovili zástupce samosprávy. Vedení města (především místostarosta Michal Kortyš a Antonín Dokoupil, vedoucí oddělení rozvoje) přišlo postupně se zpřesňujícími požadavky a mapovými podklady, z nichž jsme mohli při přípravě školy vycházet. Shodli jsme se na nutnosti kultivace nynější komunikace I/35 s cílem maximálně propojit rozdělenou Litomyšl. To bylo jasné, ale bylo třeba specifikovat lokalitu, která se jeví nejzohavější. Jako nejdůležitější řešený úsek byl proto vybrán koridor přiléhající k městské památkové rezervaci mezi kruhovým objezdem u hotelu Dalibor a světelnou křižovatkou

u autobusového nádraží, dále – s ohledem na stále větší využití Nového kostela – také pokračující čtyřpruh až ke křižovatce u Sokolovny. Samospráva též projevila zájem o názor na úsek od Sokolovny směrem na Svitavy, který je nyní veden ve třech pružích.

Litomyšl je pro konání školy dokonalým městem. Architekturu v ní lze totiž učit na konkrétních příkladech, které jsou koncentrovány na malé ploše několika čtverečních kilometrů, kde se setkáte s gotikou, renesancí, barokem, klasicismem, eklektickými slohy začátku dvacátého století, stejně jako s funkcionalismem, minimalismem, organickou architekturou, krajinnou architekturou, landartem. V podstatě znázorňuje model ve velikosti jedna ku jedné. Samotná výuka letní školy probíhala v Zámeckém pivovaru, jenž byl rekonstruován podle návrhu Josefa Pleskota a jako takový slouží jako učebnice soudobého přístupu k ožívání staré architektury. Studenti zde mohou na jednom místě bydlet i pracovat, takže nedochází k časovým ztrátám, což je ideální. Proto se mohli své tvorbě věnovat dvanáct až dvacet hodin denně. Zvládli tedy práci, která by jim při běžném nasazení, za než pokládáme osm hodin denně, trvala dva týdny. Vzhledem k tomu, že studenti za svou účast platili (všechny podrobnosti na www.akademiearchitektury.cz), nebylo je nutné jakkoliv motivovat. Pravděpodobně pochopili, že není lepší způsob, jak se dostat po nekonečných prázdninách do provozní teploty před začátkem semestru, než být na letní škole a získat náskok před svými kolegy, kteří dosud odpočívají.

Této možnosti využívají jak ti, co teprve začínají, tak bakaláři, adepti magisterského studia nebo čerství absolventi. Tato různorodost je sama o sobě zajímavá, zvyšuje kooperaci – klademe důraz na týmovou práci. Jednotlivec svoje nápady dává do služeb kolektivního díla. Proto odpadá konfrontační napětí, případná nekolegiálnost. V reálné architektonické existenci jsou navíc architekti součástí větší či menší komunity a čím dřív si to uvědomí, tím pro ně lépe. Na klasických

školách se pěstuje výhradně autorské ego, takže v kombinaci se školou letní může dojít k určité vyváženosti. Pokaždé jde o to, aby jejich účastníci měli co nejužší kontakt se svými učiteli. Snažíme se o intenzitu a kvalitu, o možnost soustavného konzultování ve všech fázích rozpracovanosti projektu. Aby nedošlo k nedorozumění, vyučující sice radí, ale řešení je jen a jen na studentech. Ideální poměr je, když na jednoho pedagoga připadá pět až šest „svěřenců“, což je během běžné výuky prakticky neuskutečnitelné. Vzhledem k tomu, že v Litomyšli šlo už o čtvrtou letní školu pořádanou jedním týmem, postupně se vytvořilo jádro architektů, kteří na víc než týden opustí svoji praxi a zcela nezištně (jinými slovy: zadarmo) se věnují tvorbě někoho jiného. Někteří učili už potřetí, jiní poprvé. Ale to samé platí o studentech, protože pro některé z nich byla škola v Litomyšli už třetí v pořadí. Celkem se jich přihlásilo padesát a v osmi skupinách je vedlo deset architektů: Jakub Fišer, Zdeněk Fránek, Petr Hájek, Jan Hendrych, Karel Janča, Hana Maršíková, Dana Nováková, Jitka

Ressová, Svatopluk Sládeček a Veronika Veselá, přičemž hlavním konzultantem byl (již podruhé) Josef Pleskot. Dalším architektem, který se na přípravě i průběhu akce od počátku podílel, byl odborný garant Kamil Mrva.

Na letní škole všechno probíhá v ostrém tempu, jako ve zrychleném procesu, v němž se ale nedá žádná fáze opomenout. Celé dny se slévají v jediný a čas se stává opravdu relativní veličinou. Klíčové je pro okamžité proniknutí do podstaty problému, osvojení si místa, zažít je, vnímat jeho proporce, vzdálenosti, měřítka, atmosféru, vůně, směr větru, povrchy cest. I když je Litomyšl pojem, řada studentů v ní byla poprvé, což není jednoduchá situace. Na druhou stranu výhodou bylo, že kupříkladu Zdeněk Fránek, Jitka Ressová, Hana Maršíková, Svatopluk Sládeček či Petr Hájek v Litomyšli už mají své realizace a důvěrně ji proto znají. Po rozdělení do pracovních skupin v den zahájení školy vzápětí následovala prohlídka sledovaného území s klíčovými body, jako je vstupní kruhová křižovatka s blízkým

kvádrem hotelu Dalibor (první architektura, kterou člověk v Litomyšli při vjezdu do centra vnímá, je paradoxně ne-architektura); městský úřad, jenž je oddělený od starého města silničním příkopem; Lidový dům, jehož průčelí znají návštěvníci jen z auta; rozlehlý areál světelné křižovatky, pod níž jenom tušíme řeku; Nový kostel, od něž se dá dostat k městské části s navazujícím sportovním areálem jenom drsným podchodem. Spolu se Sokolovnou, již řidič míjí při cestě směrem na Svitavy a Moravu po pravé straně, se jedná o úsek dlouhý necelé dva kilometry. Ještě druhý den – a vlastně i všechny následující – se studenti na řešené území vraceli, aby měli detailnější přehled. Souběžně již vytvářeli úvodní koncepty svých projektů, které každá skupina poprvé prezentovala v pondělí 7. září večer. Téhož dne dopoledne proběhla přednáška Miroslava Brýdla, Antonína Dokoupila a Michala Kortyše o současném stavění v Litomyšli, během níž si mohli studenti svoje představy srovnat s reálnými možnostmi. Dostali informace z první ruky – bylo to podobné, jako by se

setkali s investorem. Večer téhož dne přijel do Litomyšle Josef Pleskot, který má ze všech architektů ve městě nejvíce uskutečněných projektů: na rekonstrukci pivovaru navázal v loňském roce obnovou blízkého Regionálního muzea a také revitalizovaným předzámčím, kde jedinečným přístupem vytvořil krásný městský veřejný prostor. V úterý 8. září se všemi skupinami konzultoval jejich dosavadní počiny, takže dostali další náhled na řešenou tematiku, kupříkladu na problém cest a nalézání jejich hlubšího smyslu v organismu města. Ve středu navázala na Josefa Pleskota městská architektka Zdeňka Vydrová, která působí v Litomyšli už od samého začátku její druhé renesance po roce 1990 a dbá na to, aby se kvalitní architektura dostávala do všech sfér, včetně nových industriálních objektů. Večer má Petr Hájek přednášku o prostorech v hlavě: přednáška probíhá v podchodu nad Novým kostelem, který jeho studenti s pomocí Kamila Mrvy od rána přetvářeli pomocí barev, štětců, umělého osvětlení a ze zámku přivezených laminátových lavic na bar, jenž nezná závěracích hodin. To, co měli v noci jen ve svých hlavách a na papíře, se stalo v následujících hodinách skutečností. Znamená to, že první realizace se tedy podařila už po šesti dnech trvání letní školy. Především platí, že to, co architekt udělá vlastníma rukama – když se dokáže ušpinit –

je pro samotnou praxi určující zkušenost. Ve čtvrtek 10. září už není kam uhnout, čas se krátí, všechny otázky byly zodpovězeny a skupiny dokončují na počítačích svoje projekty, které musí odevzdat v jednotném layoutu nejpozději v pátek v šest hodin ráno, aby mohly být do oběda vytištěny v litomyšlské firmě Story Design. Tak se i stalo.

Výsledky letní školy byly poprvé v celku prezentovány v pátek 11. září 2015 na vernisáži v Zámecké jízdárně, kde každý z osmi týmů představil svoje záměry na samostatných panelech o rozměrech dvakrát jeden metr, které byly instalovány do jednoho kompaktního bloku. Tam, kde škola začala, po týdnu vyvrcholila. To je na tvorbě, která probíhá v nepřetržitém režimu, pokaždé fascinující. Jedná se o okamžik, o pouhých sto šedesát osm hodin, a přesto vznikla díla, která mají svou platnost. Jedno téma se setkalo s různými přístupy, díky nimž dochází k nenásilnému scelování rozdělené Litomyšle. Vize se odehrávají jak v poloze urbanistické, tak architektonické, přičemž důležité je to, že v návrzích se dá vyčíst odstupňování podle náročnosti na provedení. To je na tom pozoruhodné. Studenti neměli dopředu dané limity, ale od začátku přistupovali k tématu realisticky, se zřetelem na to, aby

neskončili u futuristických představ, jež bývají nejefektivnější, ale prakticky se jich nedá dotknout. To však v žádném případě neznamená, že by nepřišli s odvážnými návrhy. Svědčí to o jejich vyspělosti. Jako by se vžili do role architektů, kteří mají řešit palčivý problém, a čeká se od nich pomoc. Ale mnozí se ani vžívat do své role nemuseli, protože prostě už architektky jsou, i když ještě nemají diplom (ostatně, obešel se bez něj i Le Corbusier stejně jako Ludwig Mies van der Rohe). Pochopili, že průtah, který je silnicí, se musí stát ulicí, protože jinak zůstane v izolaci. Nejsnadnější možnost, jak jej vtáhnout hned do hry, aniž by se čekalo do doby, až bude vybudován obchvat, spočívá v tom, že se jednou do měsíce – v úseku mezi okružní a světelnou křižovatkou – uzavře pro automobily a bude sloužit pro pěší, cyklisty a nejrůznější slavnosti. Ve zkušebním režimu si takto obyvatelé můžou na vlastní kůži vyzkoušet, jaký se nabízí život, když se nemusí bát přejít z jedné části města na druhou. Širokou komunikaci zužují, nechávají ji „pulsovat“, objevují se na ní pruhy pro cyklisty a pěší, zelené pruhy, různé zálivy a chodce a překlenují ji obytné můstky nebo lávky, z nichž jedna se dostává z Klášterních zahrad nad Smetanovo náměstí a nechává nahlédnout na Litomyšl z dosud nevídané perspektivy. Řeka Loučná, která je nyní neviditelná, se stává výrazným městským elementem, je využita jako další komunikační „tepna“, ba dokonce se rozlévá v jezero a mění charakter lokality i města samotného. Voda a práce s ní může být v budoucnosti klíčovým tématem, stejně jako jsou nyní tématem veřejné prostory, a to nejenom v Litomyšli (nejdou tím myšleny samozřejmě bizarnosti jako kanál propojující Dunaj s Odrou). Desetiletí „odříznutý“ Lidový dům v různých variantách je opět součástí města. Bělidla jsou zabavována betonem a získávají městský charakter. Vytváří se městská brána, přibývá koncertní a výstavní síň, ale i řada drobných prvků osvěžujících veřejný prostor. Opěrná betonová zeď, která dosahuje až šestimetrové výše, je na řadě míst metamorfována, rozčleněna, prostoupěna uměleckými díly.

Výstava byla ukončena v sobotu 3. října besedou v rámci festivalu architektury Archimyšl, během níž studenti v projekci podrobně prezentovali svoje koncepty před občany a zástupci samosprávy. Přiznání a nesmírně důležité bylo, že školu podpořili všichni dosavadní starostové Litomyšle, kteří stáli ve vedení města od roku 1990, ať už to byl Miroslav Brýdl, Jan Janeček nebo Michal Kortyš či Radomil Kašpar. Jejich intenzivní, opravdový zájem o fungování města se vymyká z toho, co si v Česku představujeme pod pojmem moderní samospráva. Je to přímá angažovanost, praktická, okamžitá, bezprostřední, opravdová. Neustálá. Studenti mohli vidět na vlastní oči, jak to vypadá, když spolu politici opravdu mluví a co to přináší obci. To se z televize ani z novin nedozvědí, ale když jsou takovému vzácnému úkazu přítomni, je to pro budoucnost motivující a inspirující. Starostové, ať jsou z jakékoliv strany nebo hnutí, na sebe navazují, podporují se, pomáhají si, respektují se. Kontinuita! Co jeden započne ve svém funkčním období, následník nesabotuje, ale s pokorou rozvíjí a pokračuje v nastoupené cestě. Pro připomínku: úplně na začátku byl Miroslav Brýdl (zřejmě nejvýznamnější český porevoluční starosta), jehož energie, přesvědčení, kulturní rozhled, nadhled a vize jsou dodnes v Litomyšli silně cítit. Brýdlovi pokračovatelé jsou neméně vstřícní a flexibilní, jak se dnes říká, a to samé platí o zaměstnancích magistrátu. Nesetkáte se s odmítnutím. To je důvod, proč chtějí všichni ambiciózní architekti mít ve svém portfoliu stavbu právě v Litomyšli a proč se Litomyšl stala neoficiálním hlavním městem soudobé architektury České republiky. Svými slovy to potvrzují Pavel Nasadil a Jan Horký (Fam Architekti), vítězové soutěže na litomyšlský Dům seniorů: „Už jsme spolupracovali s řadou měst, ale přístup Litomyšle je jiný než jinde. Jsme zde v pozici, která je velmi vzácná, protože představitel města si nás váží a chtějí, aby byl výsledek co nejlepší. Chtějí slyšet naše názory. Respekt k profesi architekta je v Litomyšli značný. Je to jednoznačně naše dosavadní nejlepší zkušenost. Jak říká kolega Antonín Novák, tak pracovat v Litomyšli je

už samo o sobě pro architekty odměna. Podmínky, které nám vytvářejí, jsou perfektní, cokoliv potřebujeme, tak zařídí. V architektuře se orientují, mají přehled, svoje město detailně znají a vědí, co potřebuje, aby mohlo fungovat teď i v budoucnosti.“

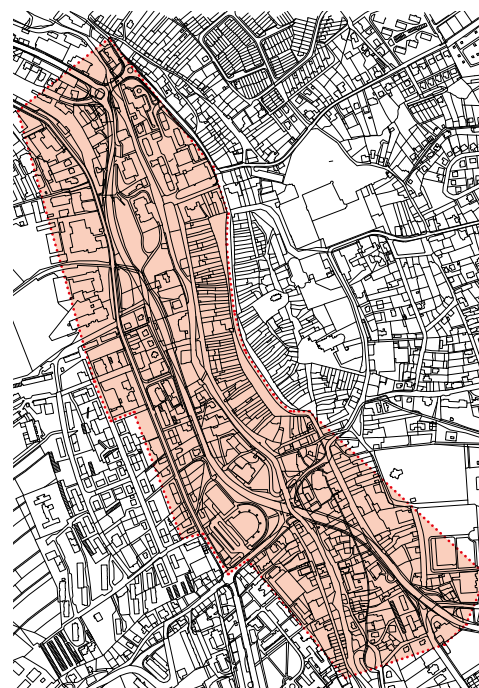
Litomyšl 1990 až 2015

Výběr událostí z oblasti architektury a umění

- 1990** Starostou Litomyšle je zvolen Miroslav Brýdl
- 1991** Zdeňka Vydrová jmenovaná městskou architektkou Litomyšle
- 1992** Vyzvaná soutěž na obchodní dům na náměstí, vítězí návrh Josefa Pleskota, Radka Lampy a Vladimíra Krajce, ale naráží na odpor památkové péče
- 1993** Po rekonstrukci podle návrhu Mikuláše Hulce se otevírá Portmoneum
- 1994** Miroslav Brýdl podruhé zvolen starostou
- 1994** Zdeněk Sklenář otevírá galerii v Mariánské ulici
- 1996** Škola restaurování a konzervačních technik se transformuje na Vyšší odbornou školu restaurování a konzervačních technik
- 1996** Zpracování programu regenerace městské památkové rezervace (Petr Hruša, Petr Pelčák)
- 1997** Dokončena III. základní škola (Aleš Burian, Gustav Křivinka)
- 1997** V prostorách zámeckého sklepení byla otevřena stálá expozice soch Olbrama Zoubka
- 1998** Miroslav Brýdl potřetí zvolen starostou
- 1998** Miroslavu Brýdlovi je udělena Cena časopisu Architekt
- 1998** Soutěž na rekonstrukci klášterních zahrad
- 1999** Zámecký areál je zapsán na Seznam světového dědictví UNESCO
- 1999** Na Grand Prix obce architektů získává za III. základní školu město Litomyšl čestné uznání v kategorii investor a stejné ocenění bylo uděleno i architektům Aleši Burianovi a Gustavu Křivinkovi
- 2000** Veřejnosti byly předány k užívání Klášterní zahrady obnovené podle koncepce Václava Babky, Radko Květa a Zdeňka Sendlera
- 2001** Klášterní zahrady získávají Čestné uznání na Grand Prix Obce architektů
- 2001** Premiéra výstavy Litomyšl a soudobá architektura 1990–2001 v Galerii architektury Brno
- 2002** Výstava Litomyšl a soudobá architektura 1990–2001 představena v pražské Galerii Jaroslava Fragnera
- 2002** Starostou Litomyšle se stává Jan Janeček
- 2004** Odhalen pomník astronoma Zdeňka Kopala od Federika Díaze
- 2004** Do knihy Česká a architektura a její prisnost zařadil Rostislav Švácha z Litomyšle III. základní školu, sportovní halu na tenis a úpravy břehů řeky Loučné
- 2005** Vznik Galerie Miroslava Kubíka
- 2005** První ročník Smetanovy výtvarné Litomyšle
- 2006** Starostou Litomyšle se stává Michal Kortyš
- 2007** Litomyšl navštívil Thomas M. Messer, emeritní ředitel Guggenheimova muzea v New Yorku
- 2008** Dokončeno autobusové nádraží podle návrhu Ivana Rusína a Tomáše Wahly
- 2009** Výstava sochaře Aleše Veselého v prostorech města vybraných Josefem Pleskotem
- 2009** V Regionálním muzeu se koná expozice Fenomén Litomyšl. Příběh architektury malého města
- 2010** Město získalo na projekt Revitalizace zámeckého

návrší v rámci integrovaného operačního programu dotaci ve výši 398969000

- 2010** Dokončen Nový kostel Církve bratrské podle návrhu Zdeňka Fránka
- 2010** Pro veřejnost se na Černé hoře otevírá krytý bazén od architektonického studia DRNH
- 2011** Na Grand Prix Obce architektů byl krytý bazén vyhodnocen jako nejlepší v kategorii novostavba
- 2012** Nový kostel nominován za Českou republiku na Evropskou cenu za architekturu – Mies van der Rohe Award
- 2012** Na prvním ročníku festivalu architektury Archimyšl byla zveřejněna Litomyšlská výzva, v níž se apeluje na politiky, aby se „kvalita architektury veřejných staveb stala předmětem jejich zájmu a byla zařazena do politických programů jejich stran“
- 2013** V zámecké jízdárně, rekonstruované podle návrhu architektů HŠH, se koná výstava Václava Boštíka
- 2014** Dokončena rekonstrukce a revitalizace piaristického kostela, piaristické koleje, regionálního muzea, zámeckých hospodářských budov a předzámčí
- 2014** Studio FAM Architekti zvítězilo v soutěži na Dům seniorů
- 2014** Starostou se stává Radoslav Kašpar
- 2015** V Litomyšli se koná letní škola architektury
- 2015** Dokončena přístavba Piaristické koleje podle návrhu Aleše Buriana a Gustava Křivinky
- 2015** Zdeněk Sendler jmenován „městským zahradníkem“

TŘI ANTICKÉ FORMY

SKUPINA 1 / VERONIKA VESELÁ

Koncept „Linie průtahu je dnes rychlá, tvrdá a konstantní bariéra, na které se však nachází několik důležitých bodů. Očištěné prostory v okolí těchto bodů jsou linií pohlceny a společně se stávají měkkou pulsující membránou.“

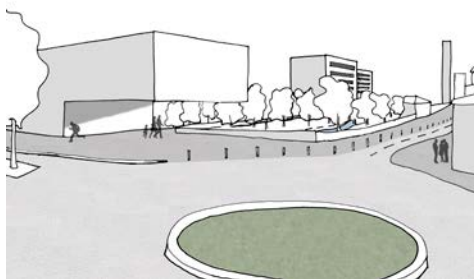
Akropole místo, kde se stýká lidské s božským, posvátný pahorek, základní urbanistický archetyp soustředění nejvýznamnějších budov obce

Amfiteátr nezastřešený prostor se stupňovitými sedadly pro diváky, jižní část města se blíží svým uspořádáním podobě amfiteátru a díky své poloze sleduje dění ve městě

Odeon místo poslechových prožitků, místo na kontemplaci, splynutí s přírodou, stupňovité hlediště, stavba pro recitaci a zpěv, v dnešním významu koncertní, divadelní a zábavní síně

Agora soustředění pozemského života obyvatel, koncentrace významných městských staveb, veřejná prostranství, tržiště / centrum obchodu

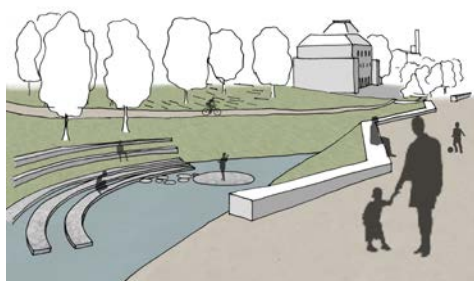
Gymnasion péče o tělo a ducha, očista, kalokagathia – ideál tělesné i duševní krásy výchova mládeže, volnočasové aktivity

nový hotel Dalibor, vstupní brána do města

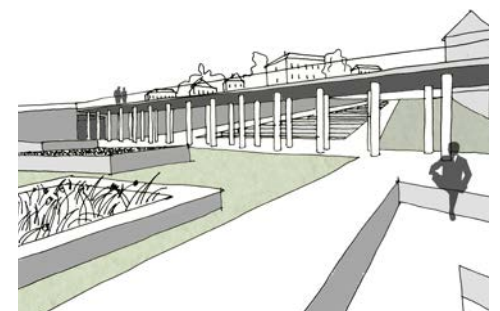
parkovací dům s pobytovou střechou / nový předprostor školy

recitační záliv

galerie ve zdi

sezení před tržištěm, dvouúrovňová promenáda

dvouúrovňová promenáda tržiště, vlevo městský úřad

otevřená náruč – nový předprostor kostela

podchod a skatepark, v pozadí socha kalokagathia, sokolovna

PULZUJÍCÍ CESTA

SKUPINA 2 / JAN HENDRYCH

Průtah – černá linie procházející městem a jeho rozdílnými charaktery. Nahradila ho linie pulsující. Ulice, která se proměňuje podle částí města, kterými prochází. Místa nádechu a rozvolnění střídají místa výdechu. Body, na kterých se atmosféry setkávají, nabízejí nové situace a zážitky. Bariéry byly zbořeny, cesta tepe a propojuje části, které byly odděleny. Důležité jsou právě vztahy mezi těmito místy,

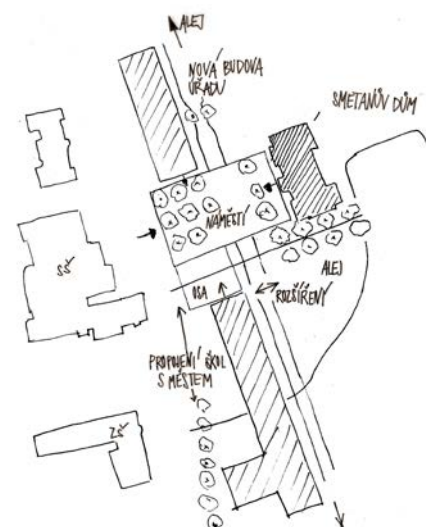
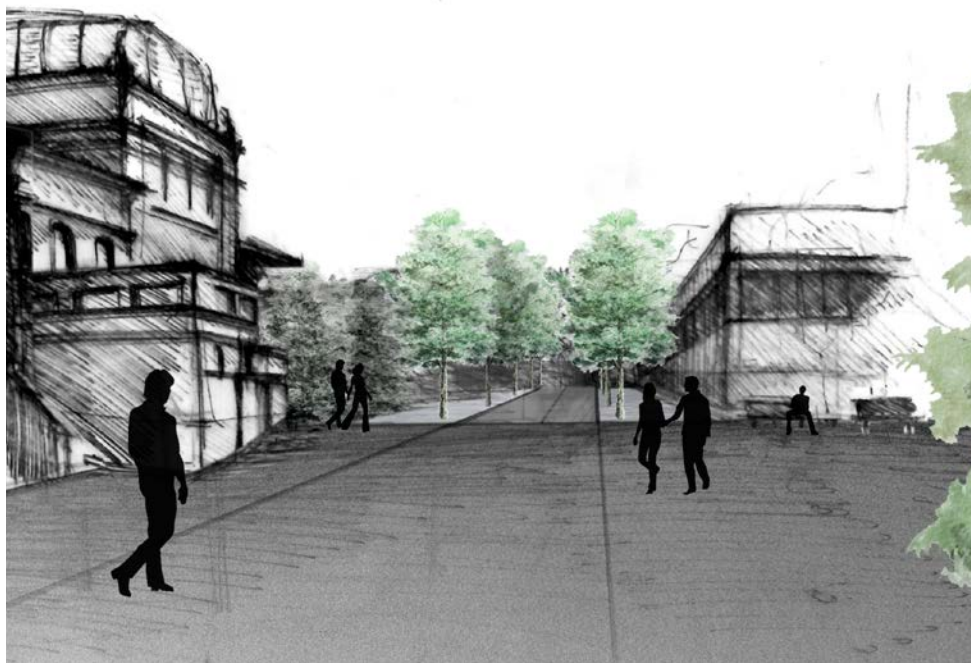
cesty, kterými je možné proklouznout, uličky, kterými se lidé proplétají a které nabízejí neobvyklé průhledy.

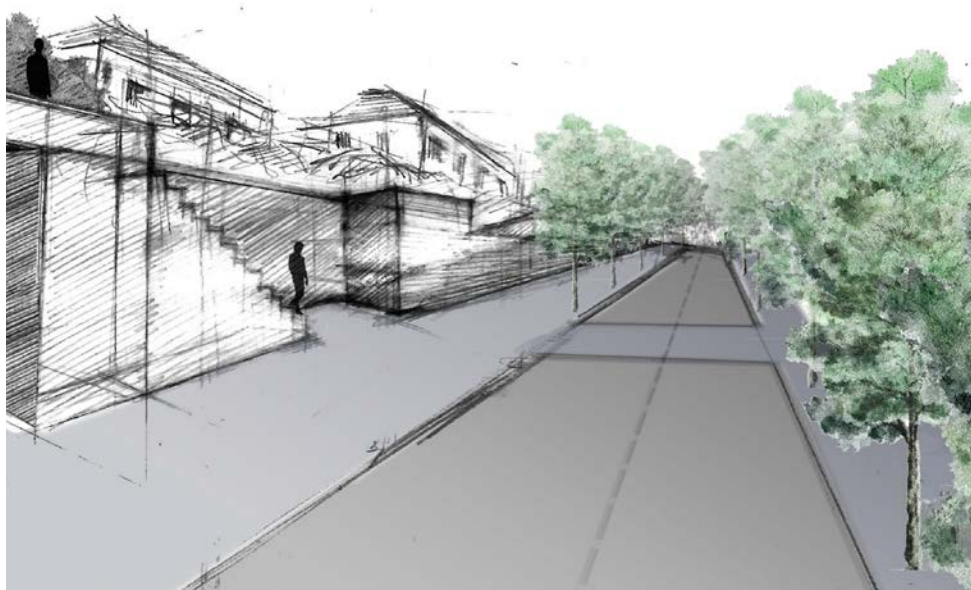
Předměstí Příjezd, zpomalení, linie stromořadí lemující předzahrádky naznačuje, že tohle je už město. Soused zdraví souseda, vládne zde atmosféra ucelené vesnice, předměstí je propojeno se zbytkem města. Přehledná křižovatka, zpevněný prostor před Sokolovnou – první bod, odkud se dá dohlédnout do města.

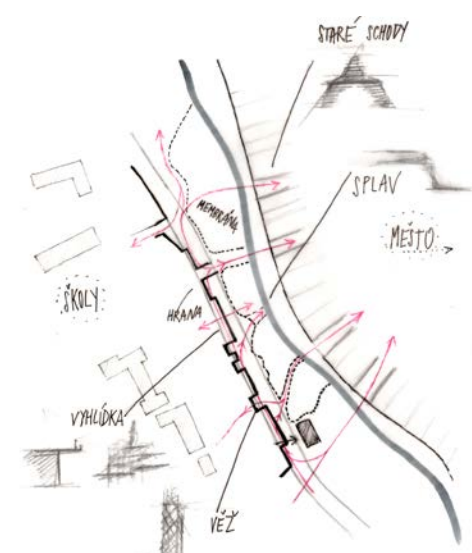
Brána do města Auto zaparkované podél silnice, skončila bohoslužba, lidé se rozcházejí domů, ale na schodech před kostelem posedává ještě skupina známých. Z náměstí na ně hledí radniční věž – navádí je přímo do srdce města.

Zakysané náměstí Napřímení vrací silnici charakter ulice, majestátní Smetanův dům, nová knihovna a městský úřad umocňují pocit významného bulváru. Prostranství mezi nimi nabylo důležitosti, novou atmosféru – dýchá, otevírá se směrem, který byl dosud uzavřen. Další linka – spojení škol a města.

Městská řeka Zašlá sláva se znovu probouzí, městská třída ožívá a vtaahuje chodce dál. S převýšením na levé straně se vyrovnává městská řeka – stěna nabízející moment stoupání a hry, nových výhledů a zážitků. Po schodech nahoru, dál podél vil, rozhlédnout se z vyhlídky a rychle do školy! Odpoledne pak ještě vystoupat na novou věž, rozhlédnout se a pak zas seběhnout dolů nebo sjet výtahem a vyrazit vstříc městu, proklouznout do ulic a dál na náměstí.

ZKROCENÍ ZLÉ I/35

SKUPINA 3 / KAREL JANČA

Tolik historie spojené s přítomností, tolik vzpomínek, co chodí ulicemi... Klidné a harmonické krásné místo, co je rozdělováno divokou řekou asfaltu na dva odlehlé samotné břehy. Hlučné a nezkrotné zvíře, co rozvířilo chaos v jádru samého žití přetalo cyklus. Lázeňské procedury Vás zde nečekají klasicky na těle, ale v podobě masáží na duši, svěžím vzduchem a třicatero prameny. Naše myšlenky jejího zkrocení, stvoření ticha, zacelení rány na městské duši a dát jí, co se patří, ač stála nás nemálo úsilí a probdělých nocí. Lékáři nejsme, však léčíme zemi, zda je to úspěšné, posuďte sami...přec dravé živly? Ty nezkrátíte nikdy.

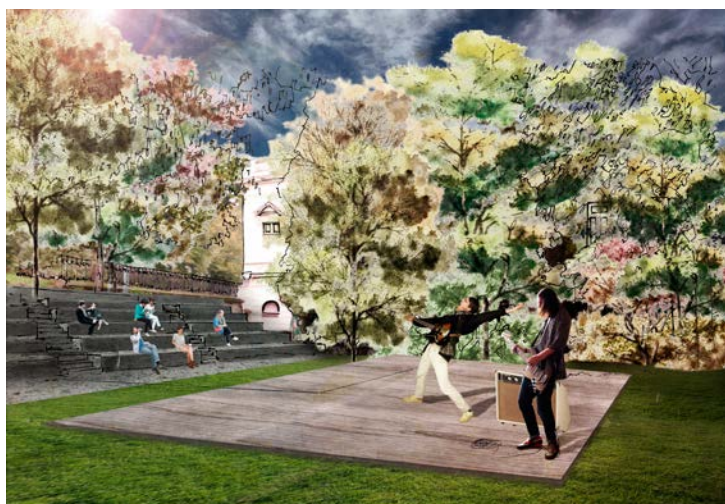
polyfunkční dům se záchytným parkovištěm, infocentrem a kavárnou, čtyři podlaží, vstupy a vjezdy v různých úrovních, snadný přístup do města díky platformě

začátek nové cesty a cyklistických tras, u komína napojení na řeku Loučnou

platforma – nový veřejný prostor nad cestou posezení, pohledy na město

nový amfiteátr pro koncerty pod širým nebem u Smetanova domu

Lidový dům – vytvoření nového předvstupního prostoru, vlevo kamenný reliéf se siluetami stromů

SILNICE ULICE
SKUPINA 4 / JAKUB FIŠER

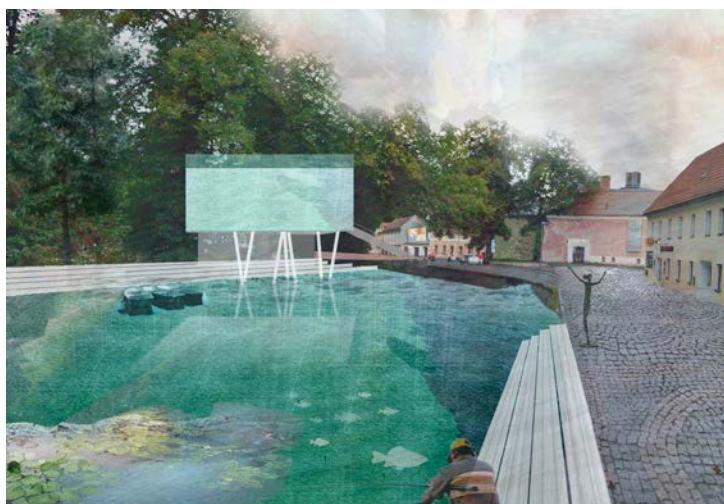

schody – užitná věc povýšená na umění, fontána, vyhlídková věž/rozhledna – centrum a zámecké návrší jako na dlani

Radniční náměstí Uličkou ze Smetanova náměstí vede ke schodišti za říčkou Loučnou. Schodiště prochází pod vzrostlými stromy. Při stoupání vzhůru se vynořuje jeho nová část, další rameno končící nečekaně vodopádem. U vodopádu se schodiště stáčí doleva kolem vyhlídkové věže, zatímco voda šumí a padá do úzké strouhy. Z vyhlídkové věže je vidět na celé město, přes koruny stromů je dobře vidět náměstí i zámecké návrší. Vystupuje na otevřené prostranství a před sebou otevírá pohled na novou budovu úřadu, seskupení dvou objektů s otevřenou salou terennou a loubím podél silnice na hraně radničního náměstí. Z druhé strany obíhá budovu úzká lávka pro cyklisty. Napravo od schodiště se nacházejí ještě dvě menší budovy, kavárna a městské infocentrum. Prostor doplňují střízlivé výstupy ze suterénního parkování.

řez schodištěm mezi říčkou Loučnou a radničním náměstím

galerie s otevřenou stage naproti kinu – kulturní prostor prostupující na ulici, jezero

nábřeží – lázeňská promenáda, molo se saunou – zastavení na kolonádě duševních lázní

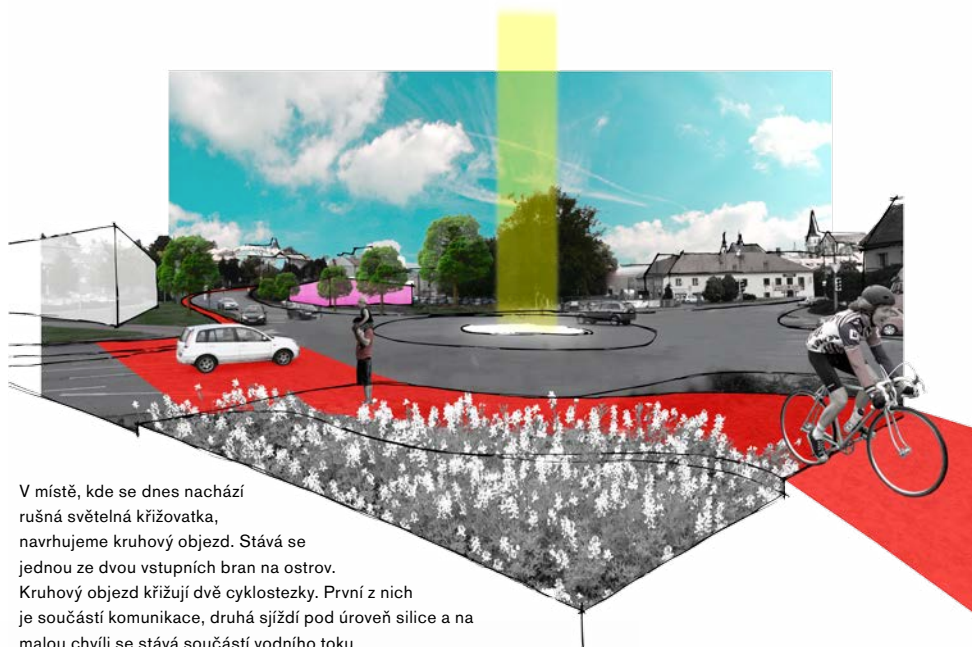
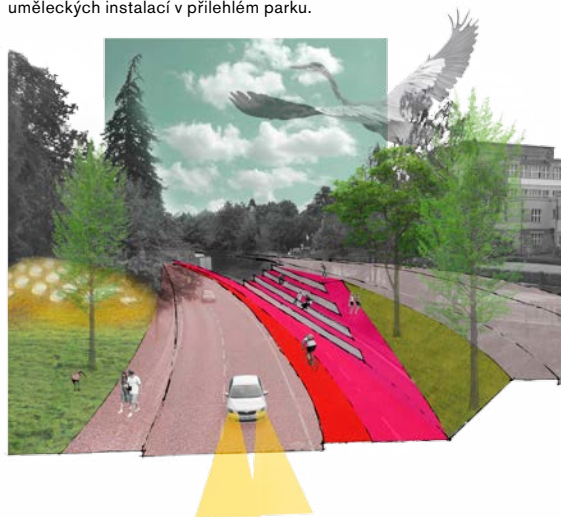
OSTROV TUZEMSKÉ ARCHITEKTURY

SKUPINA 5 / HANA MARŠÍKOVÁ, JITKA RESSOVÁ

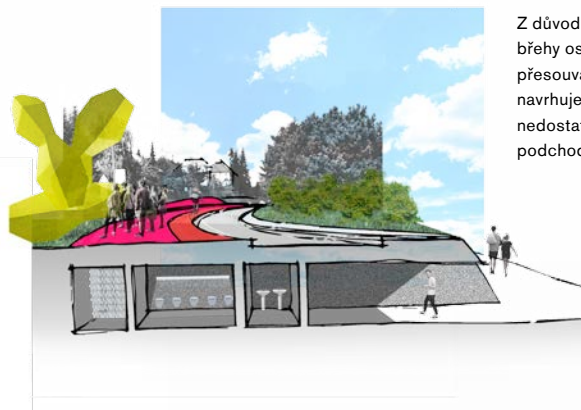
Silnici I/35 vnímáme jako jakousi Ringstraße, která objíždí centrum a po cestě potkává jedny z nejdůležitějších staveb města. Zde se ale chová stejně jako řeka Loučná, a obě probíhají městem jako jemně se klikatící souběžné linie. Linie, které rozdělují město na dvě části, a mezi sebou nechávají úzký pruh zeleného ostrova. Jedna část starší, s podlouhlým náměstím a zámekem, druhá, mladší, s městským úřadem a oblastí škol. Vytvořením obchvatu kolem Litomyšle se charakter komunikace, která dnes město svou obtížnou prostupností dělí na dvě poloviny, výrazně změní. Už nebude tak vytížená, nebude potřebovat čtyři pruhy, nebude muset být oddělená zábradlím. Bude přátelštější, měkčí. Úsek silnice I/35, na kterém provádíme konkrétní úpravy, začíná a končí tam, kde se na cestě z centra vytrácí městský charakter. Po celé jeho délce upravujeme uliční profil. Čtyřpruhové silnici ubíráme dva pruhy a místo nich navrhujeme chodníky a cyklostezky.

V oblasti ostrova, který je ohraničen dvěma kruhovými objezdy - jedním stávajícím a druhým navrženým, provádíme výraznější zásahy. Vytváříme přechody a spojnice tak, aby komunikace přestala být bariérou. Navrhujeme pobytové plochy a upravujeme přilehlé veřejné prostory tak, aby cesta byla zároveň i místem k zastavení a odpočinku.

Park okolo Smetanova domu může po menší úpravě cest a kultivaci zeleně fungovat jako prostor pro libovolné rozmístění expozic. Na mírný svah mezi rovnoběžnými komunikacemi, který se nachází v oblasti s velkým počtem základních a středních škol, umísťujeme pobytové schody. Vytváříme místo k zastavení, odpočinku nebo pozorování uměleckých instalací v přilehlém parku.

V místě, kde se dnes nachází rušná světelná křižovatka, navrhujeme kruhový objezd. Stává se jednou ze dvou vstupních bran na ostrov. Kruhový objezd křižují dvě cyklostezky. První z nich je součástí komunikace, druhá sjíždí pod úroveň silnice a na malou chvíli se stává součástí vodního toku.

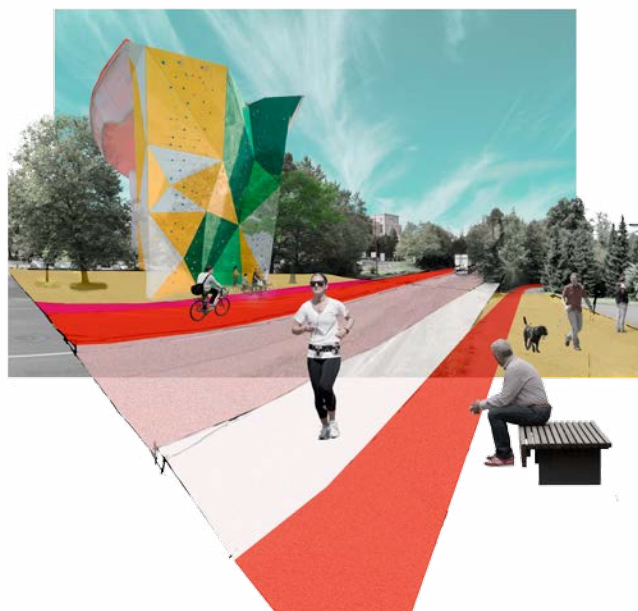
Z důvodu lepšího propojení mezi jednotlivými břehy ostrova zaspáváme podchod a pěší cestu přesouváme na úroveň silnice. V podchodu navrhujeme veřejné toalety, kterých je ve městě nedostatek. Vzniklý prostor nad zasypaným podchodem se nabízí k uměleckému využití.

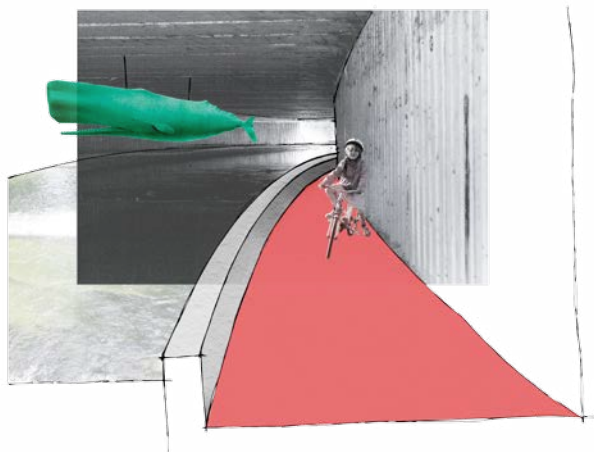
Železniční stanice v Litomyšli je zároveň stanicí konečnou a díky malé frekvenci spojení je zadní část areálu nevyužitá. Umísťujeme sem vagony s občerstvením a tuto oblast spojujeme pěší cestou se zbytkem ostrova.

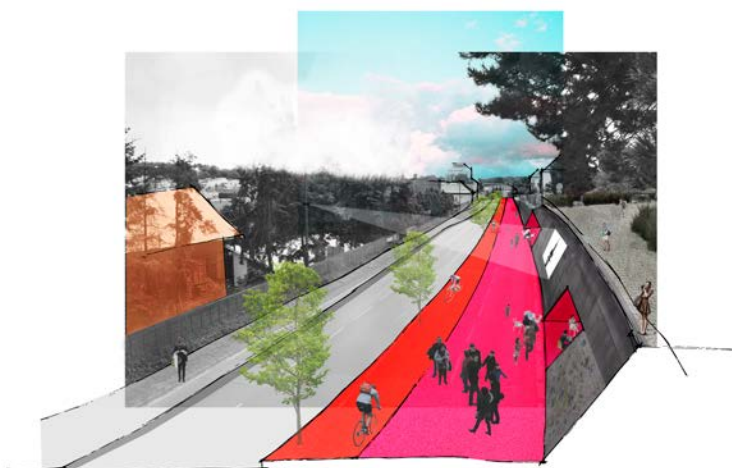
Stávající přechod přes silnici vedoucí v ose radnice ztrácí z důvodů pozemních přechodů na své důležitosti. Proto horizontální prvek přechodu bouráme a zachováváme pouze schodiště na východní straně komunikace, které se přetvoří na městskou rozhlednu. Je to také jedno z míst určené k instalaci uměleckého objektu. V důsledku zrušení nadchodu u polikliniky vytváříme přechod přes silnici, který navazuje na historické schody, a vytváří tak ničím neručenou spojnici mezi oběma částmi města.

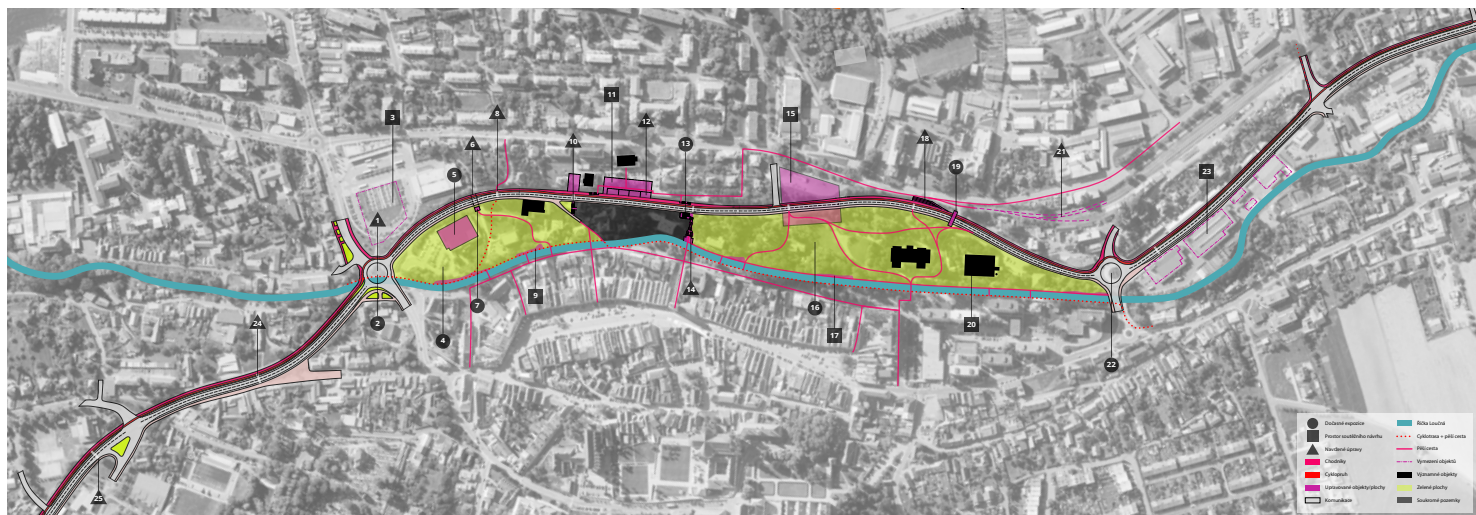
Prostranství, na kterém se dnes nachází parkoviště, bylo před výstavbou komunikace R38 součástí parku u Smetanova domu. Obnovujeme tuto vazbu a plochu začleňujeme zpět do zeleně, definujeme ji jako místo veřejného dění s potenciálem pro další rozvoj.

Střed kruhového jezdu a podzemní prostor podél řeky jsou určeny k architektonické expozici.

Zed' táhnoucí se podél komunikace se u Lidového domu zvedá do takové výšky, až se z ní stává dominanta silničního prostoru. Snažíme se co nejvíce využít potenciálu této části ostrova a navrhujeme zde prostory zahlužené do zdi. Součástí podzemní stavby je parkoviště s výtahem vystupujícím na úroveň úřadů a čtyři komerční prostory využitelné jako bary, kavárny nebo bistra. V tomto místě se chodník pro pěší spolu s cyklopruhem rozšiřuje na 6 metrů, a tak se stává příjemnějším pro pobyt.

LITOMYŠL BEZ PRŮTAHU, MOSTY PRO LITOMYŠL

SKUPINA 6 / PETR HÁJEK

LITOMYŠL BEZ PRŮTAHU

- Dopravní průtah rozdělil Litomyšl na dvě části.
- Co město rozděljuje ho zároveň i spojuje.
- Jeden den v měsíci se průtah uzavře a stane se z něj veřejný prostor.
- Tento veřejný prostor vyplňují běžné sportovní a relaxační aktivity i významné události.
- Prostor uzavíráme jako ostrov od hlavní křižovatky u autobusového nádraží ke kruhovému objezdu při konci sídliště.
- Prezентujeme možnosti typického a ojedinělého využití prostoru po celé ploše.
- Návrhy respektují charakteristiky místa, především jeho délku.
- Průtah ožívá pod nápořem návštěvníků
- a propojuje město.

lávka a padací most – do lidového domu přivádíme opět lid; z opěrné stěny se sklápějí dva padací mosty k terasám budovy

Klub v podchodu – ožívujeme podchod; nechceme, aby podchod vzbuzoval v lidech strach, ale aby vytvářel nové mezilidské vztahy

MOSTY PRO LITOMYŠL

- Dopravní průtah rozdělil Litomyšl na dvě části.
- Rozdělené město chceme opět propojit.
- Rozdělené město stehujeme architekturou podobně, jako se zpravuje roztržený kabát.
- Propojení jsou prvky drobné architektury v podobě mostů a podchodů.
- Stávající mosty a podchody doplňujeme o další funkce.
- Nové mosty a podchody navrhujeme do potřebných míst.
- Ve výsledku vznikly návrhy (stehy): mostu tržiště, padacího mostu, sportovního mostu, undergroundového klubu, podchodu s kaplí pro poslech řeky, most křižová cesta...
- Mosty a průchody myslíme jakékoliv fyzické nebo duchovní propojení místa.
- Propojení mohou vznikat a zanikat podle potřeby v čase.
- Po realizaci obchvatu dojde ke zklidnění komunikace a bude doplněna o alej stromů.
- (A možná někdy zde vznikne i souvislý park).
- Z mostů a podchodů se stanou pavilóny v tomto novém veřejném prostoru.

Sportovní most – navrhujeme basketbalové hřiště na nadchodu; sportem lidí spojujeme a vytváříme tým; hřiště je deformováno dle současných rozměrů mostu

JEVIŠTĚ MĚSTA

SKUPINA 7 / ZDENĚK FRÁNEK, DANA NOVÁKOVÁ

Litomyšl. Město paralelních linií, které bylo založeno na významné obchodní stezce linoucí se údolím podél říčky Loučné. Z návrší sestupovala další cesta, která po vrstevnici spojuje významné budovy tvořící typické panorama města; zámek, klášter a kostel Povýšení sv. Kříže. Od počátku dvacátého století je vytvářena na protějším svahu ulice T. G. Masaryka, kde jsou soustředěny školské budovy, a také obecní úřad jako opozice zámku, symbolizující odtržení od feudální společnosti.

V našem projektu řešíme zapojení průtahu I/35 do struktury města. Samotné údolí Loučné je dnes silně zatíženo dopravou a město rozděluje. Odkrýváme skryté potenciály města a zapojujeme je v moderním městě. Tento záměr realizujeme zaplavením části koryta řeky Loučné a vytvořením jezera, které zatraktivní tento paralelní pás náměstí.

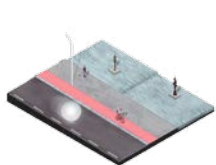
Historické náměstí chápeme jako dějiště, kde se vždy odehrával společenský život města. Jezero pak funguje na obráceném principu - je městským jevištěm. Na rozdíl od soustředného systému náměstí vyzařuje svou energii do okolí, oživuje jej a vytváří alternativní centrum města. Vznikají nové příležitosti pro umístění

významných budov Litomyšle, jako je nová galerie, nebo koncertní síň (ledovec), kterou město pořádající oblíbený hudební festival stále postrádá. Vodní plocha otevírá prostor pro nové aktivity jako závody lodiček nebo bruslení na ledu.

Plocha hladiny jezera odráží hmotu městské linie. Linearitu náměstí podtrhuje průběžné podloubí při jihozápadní straně, které je v každém bodě příčně prostupné. Podobně se chová i navržená zeleň nad ostrovním pásem. Ta je prostupným, a zároveň akusticky odstiňujícím prvkem v celé délce řešeného úseku průtahu. Torzo čtyřproudové komunikace doplňujeme o systém cyklostezky a pěších cest.

Průtah městem bude po vybudování obchvatu možné zklidnit a prostupnost územím zlepšit pomocí úrovněvých přechodů různého charakteru. Aby bylo docíleno maximálního propojení v příčném směru a byl přitom zachován lineární charakter města, navrhli jsme ideový dopravní prostředek - anitgravitační koule. Ty se mohou po městě volně pohybovat nezávisle na reliéfu všemi směry a bude možné si je jednoduše přivolat pomocí mobilní aplikace.

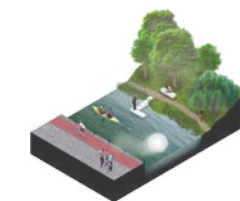

Předprostor kolem Nového kostela vnímáme jako bránu do Litomyšle. Zde, na pomezí historického zástavby a nového centra, navrhujeme lineární vodní prvek.

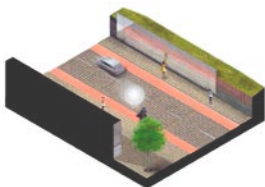
Široká reflexní plocha jezera podtrhuje dominantu městské hmoty, a zároveň nabízí prostor pro aktivity odlišného charakteru.

Zelený ostrovní pás s přílehlou pěší a cyklostezkou tvoří náplavku, zatímco městská linie je pevným břehem.

Typický profil torza průtahu. Dvouproudá komunikace se zelení, podélným parkováním, cyklopruhu a pěší stezkou.

Průčelí lidového domu navracíme do města. Zakomponováním zrcadla při betonové opěrné zdi obracíme jeho tvář směrem k centru a posilujeme jeho pozici v linii důležitých budov ostrovního pásu.

Městský úřad je situován nad úrovní městských střech, avšak s městem není dobře propojen. Navrhované řešení schodů s rampou navazuje na historické schodiště vedoucí přímo na náměstí, a také směřuje na pěší stezku ke Smetanovu domu.

Park mladých tvoří společně se Smetanovým domem již od dob svého vzniku největší kulturně - společenskou zónu v okolí jezera. V parku navrhujeme v blízkosti altán pro venkovní posezení či koncertní představení.

V horní části parku se snažíme co nejvíce navázat na přílehlý soubor škol. Současnou parkovací plochu a duplikovanou komunikaci nad I/35 otevíráme pro pěší a vytváříme školákům a studentům pobytový prostor s přímou návazností na park.

V OBLACÍCH DÝMU Z PASEKOVY FAJFKY

SKUPINA 8 / SVATOPLUK SLÁDEČEK

Návrh se zabývá oživením míst, která v kontextu současného průtahu stagnují. Důležitý je vstup do města, kde je nekvalitní „bariérová“ budova hotelu Dalibor nahrazena kultivovanou stavbou a doplněna novým bytovým domem. Dále se počítá s podzemním parkovištěm. Na Bělidlech (parcela nynějšího Albertu) je navržena koncertní hala, která dodává lokalitě chybějící kulturní rozměr. Jakýmsi symbolickým prvkem – scelujícím staré a nové město – je lávka vedená z Klášterních zahrad nad Smetanovým náměstím (historická radnice) až k zamýšlené nově provedené budově Městského úřadu. Měla by nejenom spojovat, ale zároveň nabízet nevídanou vertikální městskou trasu, jež nemá nikde jinde obdoby. Je stvrzením progresivního ducha města L.

nová koncertní síň

řezopohled – lávka nad městem propojující novou budovu městského úřadu, nábreží říčky Loučné a Smetanovo náměstí u staré radnice a zámecké návrší v Klášterních zahradách

točité schodiště na lávku od říčky Loučné u v místě radnice

pohled na lávku z náměstí

nástup na lávku z Klášterních zahrad

Letní škola architektury 2015 Litomyšl bez průtahu

Termín: 4. – 12. září 2015

Místo: Zámecký pivovar

Téma: Možnosti urbanistického rozvoje Litomyšle po vybudování obchvatu, díky němuž pozbyde čtyřproudový průtah městem svého významu.

Odborní garanti architekt Kamil Mrva, novinář Petr Volf
Konzultant architekt Josef Pleskot

Vyučující architekti Jakub Fišer, Zdeněk Fránek, Petr Hájek, Jan Hendrych, Karel Janča, Hana Maršíková, Dana Nováková, Jitka Ressorová, Svatopluk Sládeček, Veronika Veselá

Realizační tým Ondřej Horák, David Kula, Markéta Štikarová, Petr Štikar, Romana Říčková, Miroslava Volfová

Účastníci Ani Bojadžjan, Sára Brandová, Anna Cisaríková, Jana Císařová, Ondřej Čáp, Barbora Ditzová, Laura Doležalová, Viktorie Dostálová, Pavel Fajfr, Lucie Feldová, Věra Fišerová, Michaela Fričová, Wendy Anne Frömmel, Stanislava Gregorová, Daniel Homola, Martin Houska, Jakub Chaloupek, Adam Chotěbor, Ondřej Jezbera, Lubomír Ježek, Markéta Káňová, Josef Knotek, Ondřej Králík, Alexandra Krejčí, Zuzana Krejčířová, Martin Kunc, Martin Ludvík, Daniela Marešová, Anna Michalcová,

Kristýna Mocová, Michaela Mrázová, Lucie Nippertová, Alžběta Nováková, Dominik Tomáš Petr, Dita Petráňová, Eva Pettrichová, Michaela Plucarová, Zuzana Pluhařová, Františka Podzimeková, Jan Poslušný, Kateřina Skotálková, Radka Smičková, Barbora Stejskalová, Jiří Šnerch, Klára Šparlinková, Radka Štátná, Magdaléna Štefková, Tereza Šváchová, Marek Turošík, Daniela Venusová

Skupina 1

Vyučující: Ing. arch. Veronika Veselá

Studenti: Lucie Feldová, Michala Fričová, Lubomír Ježek, Josef Knotek, Anna Michalcová, Radka Štátná

Skupina 2

Vyučující: Ing. arch. akad. arch. Jan Hendrych

Studenti: Anna Cisaríková, Alexandra Krejčí, Martin Kunc, Kristýna Mocová, Alžběta Nováková, Dita Petráňová

Skupina 3

Vyučující: Ing. arch. Karel Janča

Studenti: Laura Doležalová, Wendy Anne Frömmel, Markéta Káňová, Michaela Plucarová, Zuzana Pluhařová, Daniel Homola, Dominik Tomáš Petr

Skupina 4

Vyučující: Ing. arch. Jakub Fišer

Studenti: Stanislava Gregorová, Zuzana Krejčířová, Martin Ludvík, Klára Šparlinková, Magda Štefková, Tereza

Šváchová, Daniela Venusová

Skupina 5

Vyučující: Ing. arch. Hana Maršíková, Ing. arch. Jitka Ressorová, Ph.D.

Studenti: Barbora Ditzová, Viktorie Dostálová, Adam Chotěbor, Ondřej Jezbera, Jan Poslušný

Skupina 6

Vyučující: doc. Petr Hájek

Studenti: Jana Císařová, Pavel Fajfr, Věra Fišerová, Lucie Nippertová, Michaela Mrázová, Marek Turošík

Skupina 7

Vyučující: prof. Ing. arch. Zdeněk Fránek, Ing. arch. Dana Nováková

Studenti:

Ondřej Čáp, Martin Houska, Jakub Chaloupek, Eva Pettrichová, Barbora Stejskalová, Radka Smičková

Skupina 8

Vyučující: M.A. Svatopluk Sládeček

Studenti: Ani Bojadžjan, Sára Brandová, Ondřej Králík, Daniela Marešová, Františka Podzimeková, Kateřina Skotálková, Jiří Šnerch

Letní škola architektury se uskutečnila pod záštitou čtyř porevolučních starostů Litomyšle Miroslava Brýdla, Jana Janečka, Michala Kortýše a Radomila Kašpara

